

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Europese defensiesamenwerking

Swinkels, B.

Citation

Swinkels, B. (2001). Europese defensiesamenwerking. *Bestuurskundige Berichten*, 16(1), 6-7.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234389>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234389>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Europese defensiesamenwerking

Bob Swinkels

"...The Union must have the capacity for autonomous action, backed up by credible military forces, the means to decide to use them, and a readiness to do so, in order to respond to international crises."

Bovenstaande tekst is een passage uit de Brits-Franse verklaring van Saint Malo uit 1998. Door deze gezamenlijke Brits-Franse verklaring is het duidelijk geworden dat samenwerking van de Europese Unie (EU) op defensiegebied officieel onderwerp van gesprek is geworden.

Over deze Europese defensiesamenwerking ben ik op dit moment mijn scriptie aan het schrijven. Het onderwerp kwam tijdens mijn stage op het hoofdkwartier van de Koninklijke Luchtmacht afgelopen jaar naar voren. Hier werd ik geconfronteerd met de ontwikkelingen en plannen die er op dit gebied waren. Nadat ik tijdens mijn stage veel informatie over dit onderwerp had gekregen besloot ik het als scriptieonderwerp te kiezen. Defensiezaken en internationale politiek hebben tijdens mijn voorgaande studie jaren een bijzondere belangstelling bij mij weten op te wekken. Een scriptie over een internationaal defensieonderwerp was dan ook een mooie keuze voor afsluiting van de universiteit. Zeker daar het onderwerp op dit moment hoogst actueel is en er steeds meer vorm wordt gegeven aan de samenwerking binnen de Europese Unie. Alvorens wat nader in te gaan op mijn scriptie zal ik eerst wat algemene informatie over het onderwerp behandelen. De verklaring van Saint Malo zorgde voor een

doorbraak en tegelijkertijd voor een omzwaai in de Europese defensiepolitiek. Voorheen had Europa altijd op de NAVO vertrouwd als het ging om militaire samenwerking. Dat wil echter niet zeggen dat de verklaring van Saint Malo als een donderslag bij heldere hemel kwam. Er is sinds het einde van de Koude Oorlog een langzame trend zichtbaar, die de Europese leden van de NAVO van hun bondgenoten in Noord Amerika (de Verenigde Staten en Canada) verwijderd. De opkomst van de Europese Unie sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw (dat kan nu gezegd worden!) is hiervan een van oorzaken. De problemen die veel acties in het voormalige Joegoslavië ondervonden met de Verenigde Naties (VN) aan het hoofd vormen een tweede oorzaak. De opkomst van de EU zorgde ervoor dat de Europeanen onderling meer en

meer gingen samenwerken. Dit uitte zich onder meer in het streven naar een gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid. Hoewel dit een erg lastig onderwerp blijkt voor de EU-lidstaten, besloot de EU tot diplomatieke pogingen de situatie in het voormalig Joegoslavië weer te beheersen. Het feit dat de EU niet als organisatie over eigen militaire eenheden kon beschikken om in te zetten vormde hierbij soms een belemmering. Door de EU bereikte successen konden niet gecontroleerd worden. Hiervoor moest men dan een beroep doen op de VN, die

wel over deze eenheden kon beschikken. De EU-leden beschikken natuurlijk wel over eigen legers, maar de EU als organisatie heeft geen faciliteiten voor het uitvoeren van militaire operaties. De VN daarentegen wel, maar deze organisatie kampt met geweldige problemen als het gaat om besluitvorming. Wat meteen de tweede oorzaak is voor het ontstaan van een concrete Europese defensiesamenwerking. Door de lastige besluitvorming (veel landen, veel meningen) kregen de troepen die door de VN werden geleid vaak weinig mogelijkheden iets te doen, waardoor ze in feite min of meer machteloos stonden. De onvrede over de weinig effectieve VN geleide operaties en het streven naar meer politieke invloed op het wereldtoneel van de EU veroorzaakte in veel hoofdsteden van de EU de gedachte dat men 'het dan maar zelf moest doen'. Groot Brittannië was aanvankelijk een fel tegenstander van de Europese defensiegedachte, maar sinds de Labourpartij daar aan de macht kwam, is er een verandering gekomen. De Britten beseften dat als zij binnen de EU ook invloed wilden hebben, zij bij alle facetten van de EU betrokken moesten zijn. Dus in ook een defensiesamenwerking. De doorbraak kwam met de al genoemde verklaring van Saint Malo. De Britse premier Blair en de Franse president Chirac besloten toen samen het initiatief te nemen tot een EU-geleide crisisbeheersingsmacht. Hiermee moet de EU kunnen ingrijpen in crises als in het voormalige Joegoslavië. Als operatieterrain zou Europa en omgeving moeten dienen. Een EU-interventiemacht om in regionale crises in te kunnen grijpen, het klonk in 1998 allemaal bijzonder ambitieus. Inmiddels staan de eerste afspraken op papier en is men

bezig met het opzetten van militaire commandostructuren binnen de EU. Een militair comité is op dit moment in oprichting, evenals enkele overlegorganen. Ongeveer 60.000 militairen moeten er ter beschikking komen van de EU. Dat betekent dat EU-lidstaten een aantal eenheden van hun legers ter beschikking stellen om in het geval van een crisis deel te nemen aan een door de EU geleide operatie.

Tegenwerking binnen de samenwerking

Voor het schrijven van een scriptie is Europese defensiesamenwerking natuurlijk een erg groot en ook nog eens in beweging zijnd onderwerp. Ik concentreer mij dan ook op de afspraken die er zijn gemaakt over inzetbare eenheden. Hierbij stel ik mij de vraag of de afspraken en doelen die inmiddels zijn geformuleerd voor de EU-interventiemacht wel overeenkomen met de beschikbare middelen en politieke wil van de deelnemende landen. Om dit te onderzoeken gebruik ik een casus. Deze casus is het recente ingrijpen van de NAVO in Kosovo. Weliswaar is de NAVO niet de EU, maar bijna alle deelnemers aan de acties waren ook lid van de EU. Door te kijken naar de bijdragen van de EU-leden (die veelal in samenwerkingsverbanden met elkaar opereerden) kan een beeld worden gevormd van hun functioneren onder omstandigheden waarvoor de EU haar interventiemacht heeft opgericht. Door de bijdragen van de EU-leden te analyseren kan een beeld verkregen worden over de eventuele tekortkomingen. Hier moet dus bij de EU-interventiemacht naar worden gekeken.

De meeste afspraken over de defensiesamenwerking zijn inmiddels vastgelegd en er is een begin gemaakt met de uitvoering ervan. De verschillende deelnemende landen moeten echter constateren dat de middelen die zij hebben nog niet helemaal voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar er op dit moment echter weinig landen zijn die de financiële ruimte hebben of willen maken voor defensie-investeringen, lijkt het voorlopig niet waarschijnlijk dat de militaire tekortkomingen zullen verdwijnen voor 2003. Dit is het jaar waarin de EU-interventiemacht operationeel moet worden. De angst dat deze EU-interventiemacht weer een papieren tijger zal blijken te zijn begint bij sommige mensen dan ook weer toe te nemen. En dat zou, gezien de bereikte afspraken, zeer jammer zijn voor de EU en haar voorgenomen rol op het internationale terrein.